

Qanunun aliliyinə möhkəm əsas yaradan sənəd

12 noyabr 1995-ci ildə ümumxalq səsverməsi yolu ilə qəbul edilən müstəqil Azərbaycan dövlətinin ilk Konstitusiyası ölkəmizi dünya birliyinin tamhüquqlu üzvünə çevirdi. Yeni minilliyin atanasında qəbul edilən bu hüquqi sənəd dövlətçiliyimizin dirçəlişində tarixi əhəmiyyətə malik bir mərhələ oldu. Ölkəmizin siyasi-iqtisadi və sosial-mədəni həyatında baş verən dəyişikliklərin nəticəsi kimi formalaşan yeni Konstitusiyada respublikamızın müstəqilliyinin qorunması və möhkəmləndirilməsinə, dövlətçiliyin inkişafına xüsusi diqqət yetirilmiş, əsas prioriteti isə vətəndaşların hüquq və azadlıqlarının təmin edilməsi olmuşdur.

Konstitusiyamız adi hüquqi sənəd deyil, o, mahiyyət etibarilə vətəndaş cəmiyyətinin dünyaya yeni baxışının təzahürüdür. Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik sistemində aparıcı mövqe tutan Əsas Qanun, vətəndaşlarla dövlət arasında bir növ müqavilə rolunu oynayır və dövlət aparatının özbaşına hərəkətlərindən və ya hərəkətsizliyindən hər bir şəxsi qorumaq səlahiyyətinə malikdir. Konstitusiya vasitəsilə Azərbaycan Respublikasının hər bir vətəndaşı anlayır ki, o, suveren olaraq, konstitusion quruluşun bir hissəsinə və dövlət hakimiyyətinin yeganə mənbəyinə çevrilir.

Azərbaycan Konstitusiyasını siyasi sənəd kimi də dəyərləndirmək olar, çünki o, cəmiyyətdə gedən siyasi proseslərə tənzimləyici təsir göstərir və sosial qüvvələrin, siyasi partiyaların, qrupların müəyyən qarşılıqlı nisbətini möhkəmləndirir.

Ümumillikdə isə Konstitusiyanın cəmiyyətdə nüfuzunu əhəmiyyətli dərəcədə artırmaq yalnız fəal maarifləndirici və təbliğat siyasəti vasitəsilə mümkündür. Hər bir vətəndaş Konstitusiyanı öyrənməli, onun bizə hansı hüquq və vəzifələri müəyyən etdiyini anlamalıyıq. Bu baxımdan, Prezident İlham Əliyevin 28 dekabr 2024-cü ildə imzaladığı Azərbaycan Respublikasında 2025-ci ilin "Konstitusiya və Suverenlik İli" elan edilməsi haqqında sərəncam cəmiyyətin konstitusiya dəyərlərinə olan münasibətinin gücləndirilməsini, hüquqi maarifləndirmənin artırılmasını və hüquqi dövlət prinsiplərinin daha da dərinləşdirilməsini hədəflədi.

Konstitusiyamız tarixi ənənənin ən yaxşı elementləri ilə bərabər, müasir dövlətin səmərəli fəaliyyət mexanizmlərini də özündə birləşdirmiş və tətbiq etmişdir. Bu sənəd xalqın ali dəyərinin təəcəssümüdür, onun tarixi yaddaşını, milli şüurunu və ədalətli dövlət qurmaq arzusunu birləşdirir. O, cəmiyyətin birliyinin, vətəndaş hüquqlarının qorunmasının, ölkənin gələcəyini formalaşdıran və suverenliyin etibarlı təminatçısıdır.

Azərbaycan Konstitusiyası, əsasən, xalq hakimiyyətinin yaradılmasına və təmin edilməsinə yönəltdiyi üçün müasir vətəndaş cəmiyyətinin möhkəm hüquqi əsasını qoyur. Əsas Qanun Azərbaycan xalqının iradəsini əks etdirir və bu, demokratik dəyərlərin möhkəmləndirilməsinə və vaxtında sosial-iqtisadi islahatların həyata keçirilməsinə xidmət edir.

Beləliklə, Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasının dəyəri təkcə vətəndaş cəmiyyətinin müxtəlif təbəqələrinin sosial maraqlarının ədalətli bölüşdürülməsində deyil, həm də şəxsin hüquqi azadlığının müəyyən edilməsində, dövlət hakimiyyətinin özbaşınalığının məhdudlaşdırılmasında, eləcə də ölkənin hüquq sistemində onun ali və məcburi qüvvəyə malik olmasında əksini tapmışdır.

8 noyabr tarixində biz qürurla Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpasını və tarixi Qələbəni qeyd etdik. Prezident İlham Əliyevin uzaqgörən və qətiyyətli rəhbərliyi altında həyata keçirilən lokal xarakterli antiterror tədbirləri nəticəsində qazanılan Qələbə və Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpası ölkəmizin dövlət suverenliyini tam təmin etdi. Noyabrın 3-də Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının 80 illik yubileyinə həsr olunmuş yığıncaqda Prezident öz çıxışında bununla bağlı fikirlərini bildirərək qeyd edib ki, "bu gün Azərbaycan bütün suveren torpaqlara sahibdir. Bizim ərazimizdə işğalçı qüvvələr yoxdur. Bizim ərazimizdə xarici hərbi birləşmələr yoxdur. Bu gün biz bu torpaqlarda qurub-yaradıırıq... Deyə bilərəm ki, bizim qədər parlaq, tam və mütləq Qələbə qazanan ikinci ölkə olmamışdır".

Bu mühüm nailiyyət, eyni zamanda Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasının bütün ölkə ərazisində, işğaldan azad olunmuş torpaqlar da daxil olmaqla, tam şəkildə tətbiqinə şərait yaratdı. Beləliklə, Konstitusiyanın ali hüquqi qüvvəsi və onun prinsipləri respublikamızın hər bir bölgəsində təmin olunaraq qanunun aliliyinə və vahid dövlət idarəçiliyi sistemində möhkəm əsas yaratdı.

*Reyhan CƏFƏROVA,
hüquq üzrə fəlsəfə doktoru*